

Okič, prijazna vsa soseska in daljni pogled na vse strani . . . Z Bogom!
Vas vse lepo priserčno pozdravljam ves

Vaš

Tone Umek.

Starši in mnogi prijatelji so res želeli, naj Anton bode duhovnik, toda župnik Boštjanski Kutnar potolaži očeta in mater, da mu pustita na voljo, in ker so podpirali ga nekteri dobrotniki in grajščak Ludv. vitez Gutmansthal, podá se l. 1862 na vseučilišče Dunajsko. Poprime se jezikoslovja ter marljivo pripravlja za učiteljstvo. L. 1866 pride po nasvetu blagega A. Janežiča v Celovec, kjer na gimnaziji podučuje poleg gerščine ali latinščine in nemščine vzlasti slovenščino ter vredeje Besednika. V kratkem si pridobi občno spoštovanje, pri mladini ljubeznjivo vdanost. Zaroči se z gospico Franciško Rabičevq, toda le za malo časa, kajti z l. 1871 jame bolehati in že 15. julija, zapustivši mlado vdo-vo in hčerko Bertico, umre lepo previden in vdan v osodo Božjo. Pokopan je na grobišču sv. Ruperta v Celovcu, kakor je sam želel, poleg dragega prijatelja svojega Ant. Janežiča.

Bil mi je ranjki učenec in priljubil se mi je tako, da tudi o njem, kakor o ravnatelju Nečásku ne gine, marveč — kdo vé zakaj — čim dalje tim bolje vedno mi ko trombe glas, ko zvon doní — od verlega moža spomin. — Redki so, kateri bi čedni pa bistri po sedanjih šolah napredovali brez graje stanovitni do konca, ozirajoči se na zvezdo prave modrosti. Nekteri vendar imajo milosti nebeške v obilnejši meri, in blagor jim, ako jih zvesto obračajo vedno Bogu na čast, sebi in drugim v prid.

Gorjé mladini brez blagih vzorov. „Nichts wichtiger für die Jugend, als wenn sie Ideale hat und daran glaubt; eine bloss realistisch gesinnte Jugend ist verloren“ (J. Fr. Böhmer). Anton Umek si je že v nježni mladosti vbral bil vzor, kateremu je žertvoval se Okiški na slovstvenem polji slovenskem verno v vsem svojem dejanji in nehanji, in se ga tudi po doveršenih viših šolah ni sramoval, napisavši na lastno sliko geslo svoje:

„Vse za vero in domovino.“

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega okusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominček po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane.“

Od Müzzzuschlag-a odpira se proti zapadu tesna dolina, po kateri priteka bistra rečica Murica (Mürz), in skozi katero pelja glavna cesta

proti Neuberg-u, Mürzsteg-u in Marijinem Celju. Ker sem že l. 1857 popotval po teh krajih, in mi je bila okolica tedaj nekoliko znana, nama je s tovarišem to toliko bolj služilo, ker v tamni noči ni lahko najti koga, da bi bil voljan, pokazati nama pravi pot. Zarad oblačnega obnebja je bila precej gosta téma in toraj popotvanje s pričetka nič kaj prijetno. Skozi farno vas Kapellen (okoli 1 $\frac{1}{2}$ ure od Mürzzuschlag-a) šla sva še v noči in s prvim svitom dneva sva dospela že v drugo farno vas te doline. Imenuje se Neuberg. Tukaj so zelo sloveče a jako obširne fužine, kjer se narejajo med drugim zelo čislane šine za železnice. Mikalo je toraj tudi naju, ogledati si tovarne; ali javni napis pri vходу je nama kazal, da je vstop vsakemu brez razločka zabranjen; toraj sva odrinila koj brez pomudbe naprej, oziraje se po visokem skalnatem gorovju proti severu, kjer se nahaja nek od sile veliko divjačine in kamor prihajajo svitli naš cesar pogostoma na lov. Po tesni in bolj samotni dolini sva nadaljevala svoj pot in okoli 7. ure dospela v Mürzsteg, ki je neizrečeno prijetna planinska vas. Na mični višini zgotovljali so ravno sprelepi gradič za svitlega vladarja; kajti tudi lesem pridejo včasih o jesenskem času za kaki dan na oddih in lovsko razveseljenje. Da se nekoliko opočijeva in se tudi okrepečava, stopiva s tovarišem v bližnjo kerčmo, kjer so nama postregli z nedopovedljivo dobro kavo; — napila sva se pa tu zopet enkrat tudi srebro-bistre in ledeno-merzle studenčine, česar smo na Dunaji skoz ves čas svojega šolanja tako občutljivo pogrešali.

V Mürzstegu cepi se dolina na dvoje, in enako tudi pot proti Marijinem Celju. Eden, vozni in precej daljši, vije se proti zapadu; drugi, bližnji pa po večjem le za peš hojo vravnan, vodi proti severu. Midva s tovarišem zvolila sva si poslednji. To-da popotvanje naprej ni bilo nič kaj prijetno. S. imel je zelo tesno obuvalo in je toraj prav težko hodil; dež, ki se je nama že celo jutro ponujal, pridružil se je nama kot posiljeni sopopotnik; verh tega je bil nama zapert razgled na visoke planine. Ali vse to naju ni oviralo, nadaljevati svojega pota, in v dobri uri sva dospela že do one sloveče skalnate soteske, katero hodijo ptujci iz daljnih dežel gledat in občudovat. Skoraj úro hoda dolga, je omejena ob obeh straneh z nebotičnimi navpičnimi pečinskimi stenami, ozka pa je tako, da se komaj vije bistra rečica Murica skozi njo. Pot je vsekane deloma v skalovje; skoraj polovico pa je lesenega, t. j. postavljen je mostovžem enako na močne kole, ki so vdelani prek pečinskih sten v skalnata tla. Kaj enacega nisem do zdaj še nikjer vrajmal. Dva mostiča se nahajata v tej dolini, pa oba sta umetno obešena na močne železne verige, ker bi leseno podnožje menda dereča Murica prerada in prepo-gosto spodkopavala in odnašala. Blizo ob sredi te strašansko divje so-seške vre, naši gorenjski Savici enako, visoko gor iz žrela leve pečinske

stene mlečno beli potočič, ki pada pod imenom „das todtē Weib“ v krasnem slapu 20' globoko na skalnata tla, ter bobni v urnem teku v Murično naročje. Ako je sploh cela ta soteska občudovanja vredna, je pa zlasti okolica ob slapu taka, da ji oziroma divjosti ni kmali para, in človeški čut se ondi ne more ubraniti nekake plahote in gróze. Konec soteske se svet hipoma zopet odpre, in sredi prijetne planinske doline stoji nekoliko hiš, ter slabotna farna cerkvice sv. Klemenā „in der Frein“. Po jako razprostertih in obširnih gozdih te okolice je namreč baje okol 300 ogljarskih koč, po katerih prebivajo dervarji in oglarji, ki pripravljajo kurjavo za obširne Neuburške in Marijine Celjske fužine. Koče so vse fužinska lastnina, v katerih imajo delavci le prosta stanovanja; v duhovnem oziru pa jih preskerbuje že od l. 1803 tukajšni dušni pastir, ker so vse ostale duhovnije tako oddaljene, da bi ljudje zlasti o zimskem čase redkokdaj mogli priti k cerkvi. —

Bilo je okol 9. ure, ko sva dospela s S. vsa zmražena in skoraj do kože mokra v priprosto in osamljeno gostilnico blizo zgoraj omenjene cerkve. Dež je naju namreč od Mürzstega skoraj skozi in skozi prav eksemplarično opiral, in britko me je skerbelo, da bi ne bilo celi dan tako. Ali, hvala Bogu! skusila sva tudi midva ta dan, da huda sila ne terpi navadno dolgo. Mati kerčmarica je ravno pékla, in bila je to prva dobrota, da sva se mogla dobro sgreti in si nekoliko obleko osušiti. Kmali pa se je tudi razvedrilo, tako, da sva po uro dolgem odpočitku mogla odpotovati v lepem vremenu zopet naprej. Pot naju je peljala zdaj zopet proti zapadu in sicer en čas po dolinski ravni; potem pak je bilo treba iti čez zmerno visoki gorski herbet, ki se zove „Sattel“. Ko sva popotvala l. 1857 s tadajnim reškim gimn. profesorjem J. B. čez to gorovje, nama je bila noč ravno na tem kraju precej hudo napíla. V gosti tmīni jesenskega večera zgrešila sva bila namreč pravi pot, in bila sva že v strahu, da bova mogla prenočiti pod prostim nebom. K najini sreči „prijodlali“ so bili skoz dolino neki dobrovoljni fantje, na katere sva z višine zaklicala ter zaprašala jih za pravi pot. Radovoljno so koj obstali, naznanili nama, da ne greva prav, in oglaševali se nama tako dolgo, da sva za glasom gredé dospela do njih in nama je eden potem šel pot kazat noter dol „in die Frein.“ Ta bart se nama s S. kaj enacega ni bilo bati, ker je bil pot skozi gozd zložen; čez višinsko senožet pak so bili postavljeni poleg prave steze skozi in skozi leseni visoki drogi, kar mende služi zlasti o zimskem času ljudem čez to osamljeno planino kot kažipot. Kake 2 uri popotvala sva čez „Sattel“, dospela unkraj zopet v ravnino ter do vozne ceste, in zdaj sva šla skozi sicer prijetno planinsko dolino; al dolga je bila kakor sama večnost. Ko ne bil popotval že l. 1857 skozi njo, kmalo bi bil mislil, da ne bo imela konca. Poslednjič sva prikloftala vendar srečno do meni dobro znanega jako

stermega klanca, verh katerega se nama je po nekolikih trenutkih tudi pokazal prijazni terg Marijino Celje s svojo slovečo tristolpno romarsko cerkevjo. Z radostnim sercom pozdravila sva cilj današnjega popotovanja, in kaj bi ga tudi ne, saj so utrujeni udje po skoraj 12 ur trajoči pešhoji koperneli že silno po oddihu in odpočitku. (Dalje prih.)

Poduk

zastran razstave učnih pripomočkov, ki se ima napraviti v Gorici in Poreču o jesenskih počitnicah 1875. s prvo dež. učit. konferencijo.

I. Razstava bo obsegala: a) reči za oskrbovalnice malih otrok in otroških vrtov, b) učne pomočke (učila) in šolska dela ljudskih učilnic, c) obrtnjskih in družih strokovnih šol, d) zavodov za gluhoneme.

II. Od omenjenih učilišč in zavodov pričakuje deželna šolska oblastnija: A) Risarij, stavbenih in situacijskih načrtov ali pa kalupov. B) Učnih pomočkov, ki se na teh učiliščih upotrebujejo. C) Izdelkov učenskih.

ad A. Kar se tiče načrtov onih učilišč, želi c. k. deželni šolski svet videti zastopane samo take, kateri, v čemur koli si bodi, druge presegajo.

Naslovi na kartonih, ki zaznamujejo narisano stvar, naj bodo prosti (kratki).

V to vrsto spadajo tudi: oprava mize, skrilne pisnice, klopi, pisalniki itd. dotičnega učilišča, ktere reči, če so v katerem oziru zanimive, naj se pošljejo v naravni velikosti ali pa njihovi kalupi ali na kartonih narisane.

Tako naj se tu ozir jemlje na: priprave za prezračevanje (ventilacijo), za kurjavo v šolah, na načine razsvečevanja soban, na stranišča, posode za vodo učencem namenjeno, na kópeljne naprave za otroke v varovalnicah in šolah, na črnilnike, svinčnike in pisiške ročnike, in na naprave za pisanje ali risanje.

ad B. Učila so knjige ali drugi učni pripomočki.

Bukve, ki so vpeljane v učiliščih in zavodih, ali ktere se imajo nasvetovati, da bi se vpeljale, pošljejo dotični založniki ali pisatelji sami na razstavo.

Tako pošljejo lahko tudi društva, ktera izdajajo knjige v razširjanje ljudske omike, ali knjige mladini ali posebnim vrstam ljudi v poduk in izpodbudek — zadevna svoja dela ali zaznamke (kataloge) že izdanih knjig.

Kar se tiče druge vrste učil, štejejo se k njej sosebno taka:

1) katerim je namen, učencem uk zljajšati, n. pr. priprave za prvotni poduk v čitanji, računske priprave, priprave za polajšavo pri nauku o muziki i. dr. t. r., ali

2) taka, ktera imajo služiti v to, da se učenci po ogledovanji stvari same ali po kalupih in podobah napeljujejo, da si dotično reč mislijo prav tako, kakor je,

3) priprave za polajšavo vzajemnega poduka.